עולת ראיה — הדלקת נר של שבת

"כתיב ותזנח משלום נפשי, אמר ר' אבהו זוהדלקתנרבשבת" (שבת כה:). היום הוא מיוחד לחיי החברה הסואנים. בין שיהיה האדם בטבעו נוטה לשלום ולאהבת הבריות בכללם או לא, הוא מתערב עמהם, רואה אותם ופועל עליהם ע"י התערבותו ונפעל מהם. אמנם בלילה, עת ההתיחדות של כל אחד בחיים הפנימיים העצמיים שלו, אז אם אהבת השלום תקועה עמוק בקרב לבבו, מפני שהוא מתיחס אל הבריות והם מתיחסים אליו באופן הגון וטוב, הוא נהנה מהם והם נהנים ממנה אז יוסיף מרצון עצמו להמשיך את היחש היומי גם בלילה, ומרצונו שלא בהכרה טבעי יאיר לו את אור הנר, למען ישמח בראות עיניו את אהובי נפשו והם ישמחו בו. והנה בכל ימי המעשה, הנתונים לעבוד ולעמל יש אשר לא יפנה האדם לרגשות נפשו הפנימיות, ורק ההכרח הוא הרודה בו אז. היום לעמל ומלאכה, והלילה למנוחה מיגיעה, למען החליף כח לעבודה המוכרחת ליום הבא. אבל ביום שבת קודש, בו שבים רגשי הלב לפעול פעולתם, לתבע תפקידם הטבעי, לחוש את ענוגם הטבעי. אז אם ימצא את היחש של הבריות הסובבות אותו, העולם המלא, מחובר אליו לטוב, לאהבה והסברת פנים, אז מעצמו יכיר חובת הרחבת האורה גם בעת בא חשכת הלילה, למען תת מקום להמצאת החבה החברותית, ברצון חפשי ונדבת נפש, שיש לה יתרון מרובה על אותה החברותיות היומית, שגם שלא בטובתו של האדם היא רודה בו ומחברתו. אמנם בשעה שעולם חשך בעדו, ומרגיש בקרבו עקת נפש מצר ואויב, והבריות שמחוץ לו ברובם עומסים עליו משא עמל, כלימה ואבה, כמשפט חיים מקולקלים בלתי־מסודרים, אז בהתרומם אצלו רגשו הפנימי, המתפתח לפי טבעו ביום המנוחה, תהיה תוצאות תביעתו להיות יושב בדד ודומם, להרחיק ממנו אוהב ורע ומשא כל חבורה. ע"כ בטבע הנפש המרה, הרואה חמס ושד מהבריות ביחושם אליו, להיות הנפש נזנחת ממושג השלום. ע"כ בעת שהיה עם־ד' באיתן מצבו, והסביבה שחקה לפניו בחן וכבוד, אז בעת התקדש יום השבת קודש התעצמה בנפש התביעה הפנימית להדליק נר בשבת, למען הרחיב את מושג השלום הבחירי הרצוני, העודף על הטבעי היומי; אבל מעת אשר הגלה ישראל מארצו, ונדחה למקום חברה זרה לו, והסביבה תמיד שלמה לו צרה ויגון, שנאה ובוז, אז כפי המושג הפנימי של נפש נכאה כזאת' שמצאה ביחש הבריות שמחוץ לה רק רע ומר, הוא להיות נזנחת משלום ולהתענג בעת המרגעה הפנימית דוקא על הבדידות של החשך, של חשכת הלילה, שגואל את הנפש, הנתונה בין שונאים ומביטים בבוז ורעת עין, מן הכרח החברה, שהיום מכריח להכנם לה. ואשר מה שהרגשנו בארצנו, בהיות מצבנו איתן, טבעי ושלם, ברגש טבעי ותביעה פנימית, הנה האירו לנו חכמים בדרך תורה ומצוה את דרך החיים. כי אמנם זאת היא נחלת השבת לנו למורשה, מתנה טובה גנוזה, שבה הובטחנו שנזכה ליום שכולו שבת, שלא ישמע קול נוגש, ושפה ברורה תהפך על כל העמים, לדעת ערך אורם של ישראל, וזאת האהבה של השלום, השופע גם מחוץ לגבול ההכרח' תשוב ותפרח בנו ועל ידינו לעולם כולו. ע"כ אם כי מצד עצם המצב של

הגלות בהוה תאמר כנסת ישראל "ותנח משלום נפשי, זו הדלקת נר בשבת", חשכת הגלות ומרירותה נטלה את הנטיה הטבעית להדלקת נר בשבת, כי נזנחה הנפש ממושג השלום ' מחמת המציק התמידי, אבל במקום התביעה של הנטיה הנפשית 'היה לנו דבר ד' למשיב־נפש. כי הפעולה האלהית בתור מצוה תדלג על ההרים ותגביה שיאה למרומי העתיד' לממשלת פלא יועץ אל גבור, אבי עד שר שלום. ע"כ תדליק נר בשבת לעורר כמקדם את התביעה הנכונה של אהבת השלום באופן בחירי. כי לא יזנח לעולם ד' אדון השלום.

שלא יקדים ולא יאחר. אור השבת, המאיר ומענג, המרבה שלום וקדושה, בהעירו את הלב אל אור התורה, אור החיים והשלום הנובע מנחל קדושת האמונה והבטחון בעז ד' הנקנה בקדושת השבת בלבם של ישראל, רומז ג"כ בכלל להאורה הגדולה העתידה להאיר כל מחשכי ארץ, אור ד' וכבודו בהופיעו בעולם עת תמלא הארץ דעה את ד', ליום שכולו שבת. הרחבת דעת התורה ודעת האלקים הנה מאורות להכין לבבם של הראויים לקבל את האור העתיד. ובאשר עת לכל חפץ, ע"כ יש להשריש שכל דבר יפה בעתו, וזה האור בעצמו, שבבא זמנו והעולם כבר הוכשר ליהנות מאור גדול, הוא מועיל ומישר ומקרב לאור ד' טובו ואמתו, הנה אם יתאמץ אחד להורידו להאירו טרם בא עתו יהי' לא לברכה, כי לא יוכלו רבים לסבלו, יזוקו ממנו ויטעו בו, ויהפך על ידם לאפלה מנודח. אמנם העיקר הוא מה שצריך להכיר, שכל ההפכים כולם שמסבות מתהפכים הם כולם קשורים זה לזה, ופונים לתכלית האורה האמתית, שהכין ד' בטובו שתגלה בבא עתה. ע"כ אין ראוי להכיר, כי התקופה שלפני האורה דבר אין לה עם האורה. לא כן, יחש גדול יש ביניהן, ודוקא ע"י חשכתה היא מכשרת את האורה לבא. עמוד הענן, החשיך מעט, וע"י אותה הקדרות יצאה פעולתו. עמוד האש האיר, וע"י האור יצאה פעולתו. כן בתמידות יש פעולות שיוצאות דוקא ע"י הקדרות וחשכת אור הדעת, חשכת אור הצדק ואור יראת ד' ואהבתו. מובן הדבר, שהן אינן פעולות עומדות לעצמן כי־אם מחוברות להכשיר את פעולת ההארה. והן פועלות חליפות, בירידה ועליה, עליה וירידה, הכל בסדר ערוך מהמסדר העליון יתברך. ע"כ עמוד הענן משלים לעמוד האש, ועמוד האש משלים לעמוד הענן. החול עם השבת יש להם ג"כ יחש זה. אמנם ראוי להראות, שהשבת יש לו יחש גדול עם החול, משפיע עליו, ומקבל ג"כ רושם מצדו, כדי שדוקא ע"י החול תוכר פעולת השבת ותכנה. איחור הדלקת הנר של שבת, עד הזמן היותר מאוחר, הוא כהוראה שאין לחול חלק כלל באותה האורה. ולא כן הוא, החול הוכן לקחת ממנו הכשר לאורה של שבת. ע"כ ראוי שלא לאחר, כדרך שהשלים עמוד הענן לעמוד האש, ועמה"א לעה"ע, להראות על היחש שביניהם, ואמנם להקדים יותר מדאי ג"כ אינו ראוי, להורות שאמנם כאשר האורה מתאחרת ראויה היא להתאחר, ומה שהוא טוב ונאה ומאיר בעתו לא יעלה יפה שלא בזמנו, כי עת לכל חפץ. ע"כ לא יקדים ולא יאחר.